

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

©2024 МИХАЙЛОВ А. П.

УДК 796.06.033.2.(035)
JEL: G18; H30; H51; H61; I12; Z21

Михайлов А. П. Джерела фінансування фізкультурно-спортивних організацій

Метою дослідження у статті є комплексне теоретичне та практичне обґрунтування сутності процесу фінансування фізкультурно-спортивних організацій (ФСО) та функціонального призначення фінансів сфери спорту, аналіз процесів формування та використання їх у ФСО та пропонування заходів з підвищення ефективності фінансування ФСО. Предметом дослідження є теоретичні та методологічні основи організаційно-економічних підходів до процесів фінансування фізкультурно-спортивних організацій. У статті висвітлено суть і надано характеристику процесу фінансування ФСО. У процесі становлення ринкових відносин в Україні, питання пов'язані з фінансуванням ФСО, мають важливе практичне значення. Виходячи з цього питання дослідження фінансових засад ФСО та стабілізації їхньої діяльності є важливим для забезпечення їх подальшої роботи. Автором надається характеристика процесу фінансування фізкультурно-спортивних організацій, викладається авторський погляд на необхідність підвищення його вагомості в ефективній діяльності ФСО. Таким чином, можна стверджувати, що процес фінансування фізкультурно-спортивних організацій є дуже складним і багатогранним і передбачає передусім неодмінний контроль за виконанням фінансової стратегії ФСО та врахування всіх факторів, які можуть впливати на здійснення цього процесу. Розвиток спорту може бути ефективним лише тоді, коли він вплетений у систему державного та муніципального управління. Державне управління повинно зосередитися на розвитку спорту вищих досягнень як одного з пріоритетних напрямів державної спортивної політики. Водночас муніципальне управління має брати на себе відповідальність за розвиток спорту для всіх громадян. Роль національних органів управління фізичною культурою і спортом у розвитку спорту для всіх має визначатися стратегічними завданнями та бути спрямована на вирішення ряду проблем: визнання соціальної самоцінності спорту для всіх незалежно від цілей розвитку спорту вищих досягнень; визнання та підтримка соціальної важливості спорту для всіх як пріоритетного напрямку державної спортивної політики; проведення статистичного обліку й аналізу показників спорту для різних муніципальних утворень. Національні органи повинні: вести системний облік та аналіз індикаторів спортивної активності в різних муніципальних утвореннях для отримання точної інформації; активізувати процес наукового пошуку та науково-технічних розробок, інформаційне забезпечення, випуск відповідних наукових журналів, проведення конференцій і семінарів з тематики спорту для всіх; координувати підготовку та перепідготовку кадрів для роботи у сфері спорту для всіх, включно з викладачами, тренерами та іншими фахівцями.

Ключові слова: управління, фізкультурно-спортивна організація, джерела фінансування, ефективність, спорт.

Рис.: 2. Бібл.: 9.

Михайлов Анатолій Петрович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і економіки спорту, Національний університет фізичного виховання і спорту України (вул. Фізкультури, 1, Київ, 03150, Україна)

E-mail: mykhaylovap@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3880-8978>

UDC 796.06.033.2.(035)
JEL: G18; H30; H51; H61; I12; Z21

Mykhailov A. P. Sources of Financing of the Physical and Sports Organizations

The aim of the research in the article is a comprehensive theoretical and practical substantiation of the essence of the process of financing of the physical culture and sports organizations (PSO) and the functional purpose of finances in the field of sports, an analysis of the processes of their formation and use in the PSO, and proposition of measures to increase the effectiveness of financing of the PSO. The subject of the study is the theoretical and methodological foundations of organizational and economic approaches to the processes of financing of the physical culture and sports organizations. The article highlights the essence and provides a characterization of the process of financing of the PSO. In the process of formation of market relations in Ukraine, issues related to the financing of the PSO are of major practical importance. Based on this, the issue of researching the financial foundations of the PSO and stabilizing their activities is important to ensure their further work. The author provides a description of the process of financing of the physical culture and sports organizations, the author's view on the need to increase its weight for the effective activity of the PSO is presented. Thus, it can be asserted that the process of financing of the physical culture and sports organizations is very complex and multifaceted and requires, first of all, the necessary control over the implementation of the financial strategy of the PSO and consideration of all factors that can affect the implementation of this process. The development of sports can be effective only when it is integrated into the system of both the State and municipal administration. The State administration should focus on the development of sports of higher achievements, as one of the priority areas of the State sports policy. At the same time, the municipal administration should take responsibility for the development of sports for all citizens. The role of national governing bodies of physical culture and sports in the development of sports for all should be determined by strategic tasks and aimed at solving a number of problems: recognition of the social self-worth of sports for all, regardless of the goals of the development of sports of higher achievements; it is important to recognize and support the social importance of sports for all as a priority direction of the State sports policy; conducting statistical accounting and analysis of sports indicators for all different municipal entities. National bodies should keep systematic records and analysis of indicators of sports activity in various municipal entities to obtain accurate information; activation of the process of scientific research and scientific and technical developments, information provision, publication of relevant scientific journals, holding conferences and seminars on sports for all; coordination of training and retraining of personnel for work in the field of sports for all, including teachers, coaches and other specialists.

Keywords: governance, physical culture and sports organization, sources of financing, efficiency, sports.

Fig.: 2. Bibl.: 9.

Mykhailov Anatolii P. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Economics of Sport, National University of Ukraine on Physical Education and Sport (1 Fizkultury Str., Kyiv, 03150, Ukraine)

E-mail: mykhaylovap@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3880-8978>

В умовах ринкових відносин функціонування фізкультурно-спортивних організацій (ФСО) виникає низка проблем, вирішення яких є складовою частиною запобігання кризових явищ в економіці. Однією з таких проблем є необхідність пошуку нових і вдосконалення старих джерел фінансування фізкультурно-спортивних організацій. Саме збільшення фінансування є обов'язковим чинником підвищення ефективності виробництва, стає важливою умовою загальнодержавного економічного розвитку. Саме тому аналіз наявних методів і підходів до фінансування фізкультурно-спортивних організацій є дуже актуальною темою наукового пошуку.

Досвід менеджменту свідчить, що основну увагу українські фізкультурно-спортивні організації зосереджують на економії ресурсів та збереженні наявних джерел фінансування, а пошук нових способів збільшити матеріальну базу залишається на другому плані. За ринкових умов конкуренції фізкультурно-спортивних організацій збільшення надходжень з наявних джерел фінансування та пошук нових спонсорських угод стають важливою перевагою в конкурентній боротьбі. Відповідно все це вимагає проведення певних заходів і поліпшення кваліфікації співпрацівників, які відповідають за систему фінансування певної ФСО. У наш час система менеджменту фінансування фізкультурно-спортивних організацій є недостатньо розвинутою, що не дає фізкультурно-спортивним організаціям отримувати максимальний прибуток і розвивати своє підприємство.

Нерозв'язаність багатьох практичних і теоретичних питань фінансування фізкультурно-спортивних організацій в сучасних умовах, їх актуальність, велика наукова та практична значущість визначили вибір теми статті, її мету та завдання.

До розробки теоретичних основ розвитку фізичної культури та спорту в Україні та знаходження шляхів їх вирішення зверталось чимало вітчизняних науковців, серед яких особливу вагу мають праці таких учених, як: Є. Вербовий, О. Головійчук, С. Домбровська, В. Кононович, В. Лелека, А. Молдован, А. Москальов, С. Нікітенко, О. Обозна, Н. Орленко, І. Рибчич, Ю. Шпак та інші. Водночас досліджувались і проблеми фінансування громадських організацій як елемента державних фінансів. Так, їх аналіз знаходимо у працях В. Базилевича, С. Боринця, О. Василика, В. Гейця, В. Кравченка, М. Крупки, В. Малиновського, С. Москвіна, С. Обушного, В. Опаріна, К. Павлюк, Ю. Пасічника, О. Позняк, В. Примуша, І. Чугунова, А. Чухна та ін. Матеріалами досліджень служили дані щодо фінансування фізкультурно-спортивних послуг в Україні, а саме: практика розвинених країн, оцінка рейтингу

України серед країн світу за показником створення сприятливих умов для розвитку фізкультурно-спортивних послуг.

Метою статті є комплексне теоретичне та практичне обґрунтування сутності процесу системи фінансування фізкультурно-спортивних організацій, розробка рекомендацій щодо вдосконалення наявних джерел фінансування та пошуку нових спонсорських угод. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- ✦ дослідити теоретичні складові формування системи фінансування фізкультурно-спортивних організацій;
- ✦ визначити основні джерела фінансування фізкультурно-спортивних організацій;
- ✦ проаналізувати систему фінансування фізкультурно-спортивних організацій;
- ✦ розробити шляхи вдосконалення системи фінансування.

Сьогодні Україна зіштовхнулася з комплексом нових проблем, що пов'язані із забезпеченням європейських стандартів життя. Серед інших до таких проблем належать невідповідність вимогам сучасності та світовим стандартам ресурсного забезпечення сфери фізичної культури та спорту, а також відсутність сталих традицій та мотивації щодо фізичного виховання та масового спорту як важливого фактора соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя та збільшення його тривалості. Відповідно, надзвичайно важливим є не лише вирішення цих проблем, але і пошук шляхів подальшого розвитку фізичної культури та спорту в Україні.

Фізкультурно-спортивні заклади беруть участь в організації роботи з розвитку фізичної культури та спорту серед різних груп населення, створюють умови для охорони та зміцнення здоров'я населення, проведення спортивних змагань і навчально-тренувальних заходів, підвищують економічний розвиток території, де вони розташовані, забезпечують спортсменам і тренерам необхідні умови для тренувань, а також сприяють досягненню високих спортивних результатів.

Структурна організація спорту для всіх включає в себе різноманітні форми спортивно-оздоровчих організацій, які можуть бути такими:

- ✦ *громадські об'єднання*: це можуть бути спортивні клуби, спортивні товариства або інші некомерційні організації, які діють на волонтерських засадах і мають за мету сприяти розвитку спорту в громаді;
- ✦ *національні організації*: це національні спортивні федерації та об'єднання, які розвивають і регулюють конкретні види спорту національного рівня для всіх;

- ✦ муніципальні організації: місцеві органи влади, які можуть забезпечувати інфраструктуру та підтримку для спорту для всіх на своїх територіях.
- ✦ відомчі організації: деякі сектори, такі як освіта або армія, можуть мати власні спортивні програми та організації;
- ✦ комерційні організації: це можуть бути комерційні фітнес-центри, спортивні компанії або інші комерційні підприємства, які надають послуги з фізичної активності та спорту для всіх на комерційних засадах;
- ✦ приватні організації: індивідуальні тренери, фізкультурні клуби та інші приватні особи чи підприємства, які можуть пропонувати послуги з фізичної активності та спорту для всіх.

Державна підтримка спорту для всіх може надаватися на конкурсній основі згідно з принципом «пускових засобів». Це означає, що держава може виділяти мінімальні бюджетні кошти, які необхідні для запуску або підтримки спортивно-оздоровчої діяльності на рівні організацій. Втім, ці кошти можуть виявитися обмеженими, і спортсмени, організатори та спортивні клуби часто залежать від інших джерел фінансування, таких як спонсорські кошти, власні зусилля громадських кадрів та інші залучені кошти.

Фахівці розглядають цю галузь як новий і досить перспективний сектор національної економіки. Зміни, що відбулися в економічному та політичному житті України останніми роками, суттєво вплинули на сферу фізкультурно-спортивних послуг. Цей вплив, що має неоднозначний, суперечливий характер, зачіпає всі елементи соціально-економічного механізму функціонування галузі: типи та види суб'єктів фізкультурно-спортивної діяльності; джерела їх фінансування; умови господарювання; особливості проведення державної політики в цій галузі тощо.

Фінансування є головним чинником сталого забезпечення розвитку будь-якої держави. Від фінансових капіталовкладень у будь-яку сферу народного господарства залежить добробут населення. Дослідження сучасного стану фінансування державою таких галузей, як охорона здоров'я, фізична культура та спорт, є головною передумовою їх подальшого розвитку. Виявлення перспективних джерел фінансування фізичної культури та спорту забезпечить їх подальший розвиток. Проте аналіз поточного стану державної підтримки через цільову соціальну програму розвитку фізичної культури та спорту на період до 2029 р. виявив проблеми фінансування та не-

досконалість відповідної системи. Усе це створює специфіку фінансової підтримки та визначатиме перспективи досліджень.

На думку Нікітенко С. В., фінансування фізичної культури та спорту повинно проходити через удосконалення загальнодержавного рівня, що потребує:

- ✦ напрацювання нової стратегії державної політики розвитку фізичної культури та спорту в нових соціально-економічних умовах;
- ✦ забезпечення реалізації основних положень цільової програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні на перспективу;
- ✦ міжгалузевої координації та функціонального регулювання в царині фізичної культури та спорту;
- ✦ подальшої розробки нормативної правової бази підтримки фізкультурно-спортивного руху, професійного спорту, включно з участю місцевих осередків у розробці проектів законів;
- ✦ створення адекватної науково обґрунтованої системи оздоровлення та фізичного виховання населення;
- ✦ розробки та реалізації міжгалузевих цільових програм із питань розвитку фізкультури та спорту;
- ✦ підготовки та перепідготовки кадрів вищої кваліфікації;
- ✦ методичного, фінансового, організаційного забезпечення підготовки та виступів збірних команд на міжнародних змаганнях;
- ✦ створення умов для розвитку спортивної індустрії в країні з метою залучення інвестицій у сферу фізкультури та спорту;
- ✦ проведення всіх необхідних робіт щодо обов'язкової сертифікації продукції та послуг у галузі фізичної культури та спорту.

Конович В. Г. відзначив, що існує необхідність чіткого визначення та розмежування стратегічних завдань державних і громадських організацій у розвитку фізичної культури та спорту. Низькі темпи зростання фінансових потоків із позабюджетних джерел та їх незначна частка в загальній структурі свідчать про необхідність нормативно-правового регулювання економічних принципів для створення сприятливого інвестиційного клімату в галузі як на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і на рівні держави в цілому.

Організаційною основою розвитку фізичної культури та спорту в Україні має стати розгалужена мережа спортивних клубів і центрів різних форм власності та орієнтації – оздоровлення, спортивні інтереси та певні види спорту. Держава повинна вжити заходів для створення належних умов для

функціонування таких клубів і центрів у навчальних закладах, на підприємствах, в установах і організаціях, в місцях проживання та масовому відпочинку населення.

Економічна діяльність у сфері фізичної культури та спорту повинна спрямовуватися на задоволення зростаючих потреб населення України у фізкультурно-спортивних послугах високої якості та сприяти зростанню ділової активності суб'єктів усіх секторів цієї сфери, гармонізації їх економічних відносин з іншими суб'єктами господарювання [3–9].

Необхідно погодитись з думкою Ледньова В. О., який відмічає, що «Сучасний спорт – це динамічно розвиваюча індустрія, новий інвестиційно привабливий сектор економіки. Бізнес усе активніше співпрацює зі спортом, багато великих компаній є партнерами міжнародних і національних федерацій з видів спорту, професійних ліг і клубів, а також організаторами спортивних змагань. Спорт для бізнесу – це дуже ефективний канал просування своєї продукції і послуг».

Ми погоджуємося з думками та науковими висновками видатних учених, але аналіз сучасного стану фінансування фізичного виховання та спорту потребує вдосконалення.

Для фінансування розвитку підприємства використовуються внутрішні та зовнішні джерела. Залучені кошти спрямовуються на забезпечення проведення операцій у звичайних умовах. З виникненням надзвичайних подій підприємство залучає ресурси для подолання руйнівних наслідків. Проведення господарських операцій за звичайних умов передбачає здійснення фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Для кожного із зазначених видів характерні певні особливості залучення та використання фінансових ресурсів. Значними є також відмінності, пов'язані зі стадією розвитку підприємства: заснування, сталого розвитку, реорганізації, ліквідації. Важливими можуть бути також і зміни, спричинені розвитком галузі, в якій функціонує підприємство.

Внутрішнє фінансування здійснюється за рахунок власних доходів підприємства та передбачає використання таких джерел, як нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування та надходження від реалізації (обміну) частини майна підприємства. Особливу роль відіграють дивідендні виплати, що спрямовуються на внутрішні інвестиції. Вони мають місце у випадках, коли власники фірми приймають рішення провести виплату дивідендів у формі власних акцій. Зовнішнє фінансування передбачає використання не власних, а залучених від інших інвесторів активів. Зовнішніми джерелами є: надходження від емісії акцій, роз-

міщення боргових зобов'язань і збільшення кредиторської заборгованості. Крім того, зростання активів підприємства може відбуватися внаслідок одержання ресурсів від інших суб'єктів господарювання (у формі оренди, благодійних внесків, безповоротної допомоги та ін.) [3–9]. Джерела фінансування діяльності підприємства наведено на *рис. 1*.

Висновки щодо способів, за допомогою яких підприємство отримало фінансові ресурси для забезпечення господарських операцій, можна зробити під час проведення аналізу величини та структури джерел фінансування активів підприємства (або його пасивів). Вони відображають умови залучення коштів, співвідношення власних і запозичених джерел фінансування, структуру заборгованості за формами фінансування. Водночас пасиви – це не просто показники джерел надходження активів підприємства. Вони відображають також зобов'язання суб'єкта господарської діяльності перед особами, які фінансують його розвиток [3–9].

До власних джерел фінансування у фізкультурно-спортивній сфері належать надходження від:

- ✦ реалізації спортивних виробів, що випускаються фізкультурними організаціями;
- ✦ реалізації літератури;
- ✦ надання платних спортивно-оздоровчих послуг;
- ✦ проведення змагань і трансляцій спортивних програм по TV;
- ✦ членських внесків;
- ✦ проведення грошових і грошово-речових лотерей.

Усе більшого значення набувають децентралізовані джерела фінансування фізичної культури та спорту, тобто використовуються відрахування місцевих структур житлово-комунального господарства, структур торгівлі, транспорту, зв'язку тощо. Говорячи про децентралізовані джерела фінансування фізичної культури та спорту, слід зазначити важливість і особистих коштів громадян. Наприклад, у країнах Європи велика частина фінансування припадає на особисті кошти громадян (зокрема, у Швейцарії приватне фінансування у 212 разів більше коштів, що виділяються на фізичну культуру з державного бюджету). На другій позиції за розмірами фінансових вливань у галузь «Фізична культура та спорт» в Європі знаходяться місцеві бюджети (комуни, муніципалітети, землі). Державний бюджет як додаткове джерело фінансування фізкультурно-спортивної діяльності в розвинених європейських країнах займає, як правило, третє місце. Особисте фінансування в Європі в основному складається з придбання спортивного інвента-

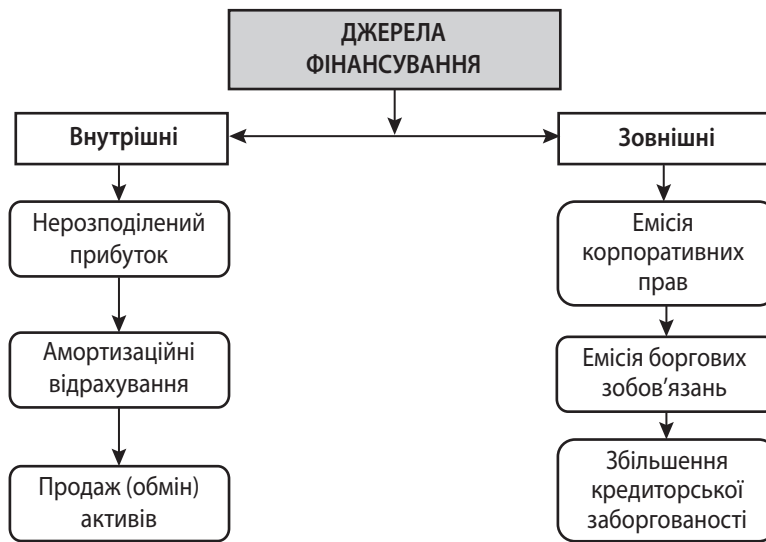

Рис. 1. Джерела фінансування діяльності підприємства

рю та обладнання; абонементної плати за фізкультурно-спортивні послуги. Використовується також такий цікавий економічний прийом (наприклад, у Німеччині), як робота громадян на громадських заходах у фізкультурно-спортивних організаціях, що економить державне фінансування [9].

Джерела фінансування фізкультурно-спортивних організацій наведено на рис. 2.

Розглянута концепція механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні виявила проблеми та водночас можливість створення механізму фінансування шляхом втілення загальної Концепції розвитку фізичного виховання та спорту серед населення України до 2025 року [2], запровадження пілотного проекту «Гроші ходять за послугою» та пошуку міжнародних грантів для збільшення фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні.

Виявлено, що значним чинником поліпшення ситуації у сфері фізичної культури та спорту є пев-

на передача ініціатив у проведенні реформ на «місцях» – органам місцевого самоврядування міст і інших муніципальних об'єднань, оскільки в умовах бюджетної децентралізації на рівні місцевих органів влади збирається значна кількість грошових ресурсів. Пропонується створення державного позабюджетного фонду розвитку фізичної культури та спорту, призначенням якого буде залучення та збереження додаткових джерел для фінансування заходів щодо розвитку фізичної культури та спорту [2].

ВИСНОВКИ

Фінансування розвитку фізичної культури та спорту здійснюється відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (стаття 47. Фінансове забезпечення сфери фізичної культури і спорту) [1].

Для розвитку фізичної культури та спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від:

- ✦ підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, окремих осіб;

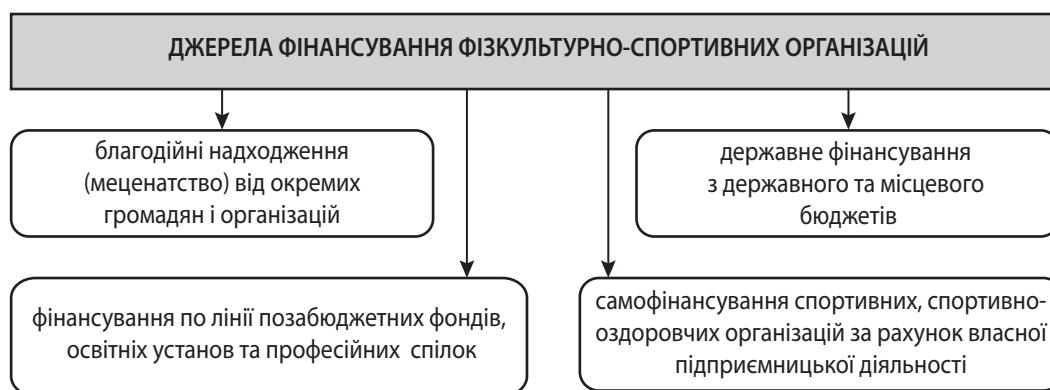

Рис. 2. Джерела фінансування фізкультурно-спортивних організацій

- ✦ фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури та спорту;
- ✦ користування правами інтелектуальної власності закладами фізичної культури та спорту, організаторами фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів;
- ✦ проведення державної спортивної лотереї;
- ✦ інвестиційної діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

На розвиток фізичної культури та спорту підприємства, установи та організації спрямовують кошти у порядку, визначеному законодавством.

Держава може надавати податкові пільги для юридичних і фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), що здійснюють благодійну діяльність у сфері фізичної культури та спорту в порядку, визначеному законодавством.

У сільській місцевості витрати на утримання закладів фізичної культури та спорту, у тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також на проведення фізкультурно-спортивних заходів здійснюються відповідно до закону.

Держава сприяє діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну та інноваційну діяльність у сфері фізичної культури та спорту в Україні.

Інноваційні технології розвитку спорту для всіх охоплюють ряд заходів:

- ✦ організацію масових змагань для всіх як ефективного інструменту повертання до спортивно-оздоровчих занять;
- ✦ агітаційну підтримку через засоби масової інформації, інтернет, проведення спортивно-видовищних шоу та використання спортивно-оздоровчої атрибутики;
- ✦ організацію спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання, будівництво та реконструкцію спортивних майданчиків у дворах;
- ✦ розробку різних форм спортивно-оздоровчої діяльності для різних цільових груп;
- ✦ взаємодію розвитку спорту для всіх і соціальної політики, з особливим акцентом на соціально вразливі групи (соціально незахищені діти і підлітки, жінки, пенсіонери, інваліди);
- ✦ залучення позабюджетних коштів;
- ✦ залучення добровільних помічників-волонтерів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 р. № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
2. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової

- соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2029 року». URL: <https://mms.gov.ua/npas/proekt-rozporiadzhennia-kabinetu-ministriv-ukrainy-pro-skhvalennia-kontseptsii-derzhavnoi-tsilovoi-sotsialnoi-prohramy-rozvytku-fizychnoi-kultury-i-sportu-na-period-do-2029-roku>
3. Михайлов А. П., Попрозман О. І., Опанасенко О. М. Управління ціновою політикою підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 2. С. 81–89. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11043714>
 4. Попрозман О. І., Михайлов А. П., Кургузенкова Л. А., Опанасенко О. М. Управління власним капіталом підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 1. С. 85–93. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7787045>
 5. Фінанси підприємств: підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. 3-тє вид. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.
 6. Фінанси : підручник / за ред. І. О. Лютого. Київ : Ліра-К, 2017. 720 с
 7. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.
 8. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підручник. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
 9. Юрченко В. В. Джерела фінансування фізкультурно-спортивних організацій. Кваліфікаційна робота. Київ, 2023. 105 с. URL: <http://surl.li/hvaxkg>

REFERENCES

- Finansy [Finance]* / ed. by I. O. Luityi. Kyiv: Lira-K, 2017.
- Finansy pidpriemstv [Enterprise Finance]* / ed. by A. M. Poddierohin. Kyiv: KNEU, 2000.
- Finansy pidpriemstv [Enterprise Finance]* / ed. by N. S. Sytnyk. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2020.
- [Legal Act of Ukraine] (1993). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
- [Legal Act of Ukraine]. <https://mms.gov.ua/npas/proekt-rozporiadzhennia-kabinetu-ministriv-ukrainy-pro-skhvalennia-kontseptsii-derzhavnoi-tsilovoi-sotsialnoi-prohramy-rozvytku-fizychnoi-kultury-i-sportu-na-period-do-2029-roku>
- Mykhailov, A. P., Poprozman, O. I., and Opanasenko, O. M. "Upravlinnia tsinovoiu politykoiu pidpriemstva" [Management of Enterprise Price Politics]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 2 (2024): 81-89. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11043714>
- Poprozman, O. I. et al. "Upravlinnia vlasnym kapitalom pidpriemstva" [Management of the Company's Own Capital]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 1 (2023): 85-93. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7787045>
- Sokurenko, V. V. et al. *Finansy pidpriemstv [Enterprise Finance]*. Kharkiv: KhNUVS, 2022.
- Yurchenko, V. V. "Dzherela finansuvannia fizkulturno-sportyvnykh orhanizatsii. Kvalifikatsiina robota" [Sources of Financing of Physical Culture and Sports Organizations. Qualification Work]. Kyiv, 2023. <http://surl.li/hvaxkg>